

Debat fictici davant la crisi

- Els conservadors europeus propugnen unes mesures que després no proposen a casa seva

ANTONIO PAPELL*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 11.05.09

El Partit Popular Europeu, a instàncies del seu soci espanyol, acaba d'aprovar a Varsòvia, en vigília de l'1 de maig i en el marc d'un congrés extraordinari i preelectoral, un text que assenyala el "fracàs" de les "polítiques socialistes" en la lluita contra la crisi econòmica. Tot i amb això, el document va amb molt de compte de no irritar els sindicats, i, malgrat que deixa anar certes mesures polèmiques, també assegura la voluntat de continuar apujant el salari mínim, d'estendre el subsidi de desocupació i de mantenir el diàleg social.

Aquest plantejament, unit a les propostes que efectua a Espanya el PP, sobre les quals tornarem més endavant, suggereix que davant d'aquesta crisi és possible fer un potent debat ideològic, atès que el problema té dues solucions diferents. I, no obstant, el món desenvolupat, tot ell a la recerca desesperada de solucions, ha donat per superada aquesta dualitat.

EN EFECTE, l'escola neoclàssica basada en la famosa llei de Say --"tota oferta genera la seva pròpia demanda"--, partidària que l'Estat porti a terme polítiques d'oferta consistents en baixades d'impostos i estímuls a la producció, no té avui dia seguidors, probablement perquè aquestes tesis van ocasionar la crisi del 29, que va ser de sobreproducció relativa.

De sobreproducció, perquè en la dècada dels anys 20 als Estats Units es va produir un excés d'oferta que no va trobar la demanda corresponent, i relativa perquè aquesta falta de resposta va ser deguda no tant al fet que els consumidors estiguessin proveïts com al fet que no tenien prou recursos per consumir.

I va aparèixer Keynes, per a qui l'activació de l'economia s'havia de fer pel costat de la demanda. Les polítiques anticíclics ja no s'havien de basar, doncs, en els estímuls a la producció, sinó en la generació de consum. La inversió pública havia d'actuar, en fi, com a estímul de la inversió privada. L'Estat havia d'alimentar la bomba de la demanda a través dels pressupostos, recurrent fins i tot al dèficit, si fos necessari, un dèficit que després es compensaria amb els superàvits acumulats en èpoques de bonança.

La gran liberalització econòmica occidental dels anys 80, de la mà del tàndem Reagan-Thatcher, va generar des de mitjans dels 90 un cicle llarg de creixement ininterromput que alguns il·lusos van creure decididament il·limitat (no comptaven amb l'avarícia dels agents financers ni amb les bombolles sectorials). I va arribar la desacceleració primer, vertiginosa, per donar pas després a l'actual recessió.

Davant d'aquesta caiguda brutal de l'activitat, la comunitat internacional ha optat decididament per impulsar polítiques de demanda. Primer, perquè històricament Keynes, el gran economista britànic criticat injustament per grups de liberals intransigents, s'ha demostrat eficaç. I, segon, perquè les polítiques d'oferta tenen un efecte a molt més llarg termini i, en moments de temor generalitzat i retracció del consum, no són eficaces. De fet, l'estalvi privat està creixent a gran ritme a Espanya,

prova que la caiguda de la demanda també té poderoses causes psicològiques. Així, el pla de reactivació econòmica d'Obama, encara que mixt per aconseguir el consens entre demòcrates i republicans, es basa preferentment en inversions en obres públiques gegants. I a la Unió Europea, el principal afany comunitari és coordinar aquestes polítiques de despesa perquè el seu efecte conjunt sigui més gran.

En definitiva, no és que les polítiques socialistes, socialdemòcrates, no serveixin: és que tota la comunitat internacional està recorrent al keynesianisme per capejar el temporal. Angela Merkel està invertint 32.000 milions d'euros de diner públic. Nicolas Sarkozy, 26.000. No hi ha un discurs europeu partidari en aquests moments de reduir la càrrega fiscal. El PP, que pretén reduir l'IRPF i l'impost de societats com a principal teràpia, està sol en aquesta idea. S'ha sabut que, en la citada reunió de Varsòvia, només el primer ministre albanès, Sali Berisha, es va mostrar partidari d'abaixar els impostos com a solució a la crisi.

EN SUMA, el debat principal que suscita la recessió al nostre país és fictici. És lògic que els conservadors europeus censurin certes mesures discutibles adoptades pels governs progressistes: l'existència de salari mínim, els 400 euros atorgats pel Govern espanyol, l'obstinació a no abaratir l'acomiadament, etcètera. Però tampoc sembla que estiguin gaire persuadits de les seves pròpies polítiques estructurals, ja que, malgrat que les defensen als diferents fòrums internacionals, no sempre les proposen a casa seva. A Varsòvia es va apostar per l'energia nuclear, per l'abaratiment de l'acomiadament i pel retard en l'edat de jubilació, propostes que no porta el PP en el seu programa.

Ni tan sols és possible un verdader debat en l'espínós assumpte de l'endemà, del canvi en el model de creixement. La generació de noves activitats productives requereix --hi ha unanimitat en això-- inversió en educació i R+D. Voldríem veure, doncs, com els nostres partits discuteixen al Parlament com impulsar aquesta tasca modernitzadora en comptes de contemplar com s'embranquen en un debat poc realista i gens virtuós que té com a únic objectiu, diguem-ho clar, desgastar l'adversari per situar-se al seu lloc.